

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hqar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 12. април 2014. године

Предмети бр. 125/09 и 126/09

Небојша ПЕТКОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 12. априла 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Обе жалбе су уложене 7. априла 2009. године и уписане су 30. априла 2009. године.
2. Дана 18. новембра 2009. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Дана 30. новембра 2009. године, Комисија је добила додатне информације од жалиоца.
3. Дана 19. новембра 2009. године, Комисија је одлучила да споји предмете сходно правилу 20 свог Пословника.

4. Дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од Мисије владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) информације у вези са 43 жалбе уложене Комисији које се тичу несталих лица, међу којима је и жалба г. Небојше Петковића.
5. Дана 23. марта 2010. године, ЕУЛЕКС је доставио свој одговор на захтев Комисије од 18. децембра 2009. године.
6. Дана 3. марта 2010. године, жалбе су прослеђене Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалби. Дана 25. јуна 2010. године, УНМИК је доставио свој одговор.
7. Дана 24. августа 2010. године, Комисија је послала УНМИК-ов одговор жалиоцу како би доставио своје примедбе. Жалилац је доставио свој одговор 22. септембра 2010. године.
8. Дана 21. октобра 2010. године, Комисија је прогласила жалбе прихватљивим.
9. Дана 27. октобра 2010. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалби, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
10. Дана 3. новембра 2010, СПГС је одговорио на Комисијин захтев за примедбе на меритум жалби. Дана 6. септембра 2011. године, СПГС је доставио релевантне истражне списе.
11. Дана 24. марта 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

12. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
13. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и

¹Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун –31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovometography.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

14. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
15. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
16. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
17. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

18. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
19. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
20. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег и 24 међународне судије и тужилаца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
21. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
22. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а ЕУЛЕКС је преузео пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.

23. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић

24. Жалилац је син г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић.

25. Жалилац наводи да је 12. јуна 1999. године, заједно са својим братом, напустио Ђаковицу из безбедносних разлога. Њихови родитељи, г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић, остали су у својој породичној кући у Ђаковици. Жалилац наводи да је породица задржала добре односе са свим својим суседима албанске националности, који су их уверавали да ће њихови родитељи бити безбедни ако остану у Ђаковици. С тим циљем, њихов сусед албанске националности, г. Б. Д. сложио се да се усели у кућу како би обезбедио безбедност г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић.

26. Након свог одласке, жалилац се није чуо са својим родитељима. Након неколико безуспешних покушаја, септембра 1999. године, успео је да контактира г. Б. Д. и добије информације о својим родитељима. Г. Б. Д. је обавестио жалиоца да више није могао да брине о жалиочевим родитељима и да су они отишли за Пећ у свом возилу десетак дана након жалиочевог одласка, 22. јуна 1999. године. Када је жалилац питао г. Б. Д. зашто није одвео његове родитеље код УНМИК-а или КФОР-а, како би затражили њихову помоћ, г. Б. Д. је изјавио да се није усудио да то учини, јер би био сматран одговорним за заштиту Срба. Г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић и даље су нестала лица. Г. Б. Д. је живео у жаличевој породичној кући до 2008. године, када је иста стављена под управу Косовске агенције за имовину.

27. Жалилац наводи да је нестанак пријављен УНМИК-у, МКЦК-у, Црвеном крсту Црне Горе, Црвеном крсту Србије, Министарству унутрашњих послова Југославије и Удружењу породица несталих и киднапованих лица на Косову и Метохији.

28. Жалилац наводи да је пријавио нестанак УНМИК-у одмах након што је сазнао за нестанак својих родитеља. Фебруара 2003. године, жалилац је посетио станицу полиције УНМИК-а да би их обавестио да је од бившег суседа, г. Л. З, сазнао да су његови родитељи виђени живи у области Ђаковице.

29. Године 2001, МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Живка Петковића, а 2002. године захтев за проналажење гђе Десанке Петковић. Оба захтева су и даље отворена³. Њихова имена се такође налазе на списку несталих лица који је МКЦК проследио

³ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 10. априла 2014). Иако се не зна тачан датум када су отворени МКЦК-ови захтеви за проналажење, захтев везан за г. Живка Петковића носи бр. БЛГ-803026-01, а захтев везан за гђу Десанку Петковић носи број БЛГ-803026-02.

УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁴. У ставкама које се тичу г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁵ наведен је 12. јун 1999. године као датум нестанка, а у другим релевантним пољима стоји: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

В. Истрага

30. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила само ограничен број докумената у вези са истражним активностима које су спровели ЈИРЗ полиције УНМИК-а и УНМИК-ов КНЛСМ. Када је Комисији доставио спис, 6. септембра 2011. године, СПГС је напоменуо да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Међутим, 24. марта 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављени додатни релевантни документи.
31. Што се тиче објављивања података који се налазе у списима, Комисија подсећа да јој их је УНМИК дао на увид под обавезом чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.
32. СПГС признаје да је „према списима полиције УНМИК-а, очигледно да је жалилац заиста пријавио нестанак својих родитеља октобра 2000. године у станици полиције УНМИК-а у Звечану“. Иако овај документ није достављен у досијеу, из истражног списка се види да је УНМИК-ов ЈНЛ отворио досијее о несталим лицима у вези са г. Живком Петковићем и гђом Десанком Петковић током 2000. године, под бројевима предмета 2000-000549, односно 2000-001382.
33. Према одговору СПГС-а, у досијеима КНЛСМ-а налазе се само информације везане за предмет гђе Десанке Петковић. Они очигледно садрже анте-мортем „формулар за идентификацију жртве“ датиран на 2. фебруар 2002. године⁶, у коме се налазе лични подаци везани за гђу Десанку Петковић, наводно засновани на информацијама које је доставио жалилац. Међутим, досије садржи примерак писма МКЦК-а (видети §29 горе у тексту) који садржи списак несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године за које је МКЦК прикупио анте-мортем податке у ужој Србији; и г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић се налазе на том списку.
34. Досије садржи документ УНМИК-ове Канцеларије за везу у Београду датиран на 20. октобар 2002. године, под називом „Нестала лица српске националности у Ђаковици“. И г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић се налазе међу несталим лицима.

⁴ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија јој је приступила у вези с овим предметом 10. априла 2014.

⁵ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 10. марта 2014).

⁶ Овај документ није достављен у истражним списима

35. Досије такође садржи два документа без наслова и датума, који су очигледно ЈНЛ-ови штампани изводи. Један садржи анте-мортем податке о г. Живку Петковићу и унакрсну референцу на број предмета ЈНЛ-а 2000-001382, а други садржи анте-мортем податке о гђи Десанки Петковић, са унакрсном референцом на исти ЈНЛ број. На врху стране документа са анте-мортем информацијама о г. Живку Петковићу ручно је исписан бр. 0024/инв/03.
36. Поред тога, спис садржи и допис, датиран на 8. фебруар 2003. године, који је канцеларија УНМИК-ове полиције у Митровици послала ЈНЛ-у у Приштини, у коме се наводи да је жалилац дошао у станицу полиције УНМИК-а у Северној Митровици и затражио помоћ да сазна да ли су му родитеље и даље живи, јер је од свог бившег суседа, г. Л. З. чуо да су живи (видети § 28 изнад). Према овом документу, жалилац је затражио да полиција УНМИК-а обави разговор са г. Л. З. јер је жалилац сматрао да он има додатне информације о његовим родитељима. У допису се тражило да ЈНЛ у Приштини, у сарадњи са ЦЈКИ-јем „истражи околности под којима су [г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић] нестали из свог дома, и ако се покаже да су [они] вероватно мртви, да пронађе њихове посмртне остатке“.
37. Досије такође садржи одговор у виду дописа, датиран на 13. фебруар 2003. године, који је ЈНЛ у Приштини послао канцеларији полиције УНМИК-а у Северној Митровици, као одговор на горенаведени захтев. Према овом допису, тим полиције УНМИК-а, стуб за средства и истраге, посетио је породичну кућу Петковића у Ђаковици како би прикупио додатне информације везане за нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. Полиција УНМИК-а је открила да г. Б. Д. још увек живи у кући. Г. Б. Д. је потврдио информације које је дао жалилац, конкретно да су г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић напустили кућу 22. јуна 1999. године. Затим је полиција УНМИК-а обавила разговор са г. Л. З, који је навео да је ручао са г. Живком Петковићем и гђом Десанком Петковић и помогао им да набаве бензин за свој аутомобил оног дана када су одлучили да оду. Г. Л. З. је такође навео да је сазнао да су г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић, након што су напустили свој дом, провели прву ноћ у Православној цркви у Ђаковици.
38. У горенаведеном допису полиције УНМИК-а наведено је да је полиција УНМИК-а следећег дана посетила Православну цркву у Ђаковици и питала три старије Српкиње које живе у малој кући у дворишту цркве да ли се сећају г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. Једна од жена се сећала других особа које су боравиле у цркви, али не и г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. Допис се завршава следећом реченицом: „Закључак: Након што су Живкол (*sic*) и Десанка Петковић напустили своју кућу ..., нико их није видео нити се чуо са њима“.

Д. ЕУЛЕКС-ово разјашњење

39. Као што је горе напоменуто (§ 4), дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са четрдесет и три жалбе уложене Комисији. У свом одговору (видети § 5 горе у тексту), од 23. марта 2010. године, службеници ЕУЛЕКС-а су објаснили да су претражили доступне изворе, укључујући списак предмета „пронађених јула 2009. у архиви зграде ПТЦ-а (УНМИК их није званично предао ЕУЛЕКС-у јер нису више „активни“ већ обустављени, прекинути или затворени)“.

40. У истом одговору, ЕУЛЕКС је додао да потрага није била детаљна пошто доступни извори нису пружили информације по питању следећег:
- предметима, кривичним пријавама или информацијама које полиција УНМИК-а уопште није предала тужиоцима УНМИК-а или који никад нису ни доспели до тужилаца УНМИК-а;
  - предметима које је обрађивала полиција УНМИК-а, који су затим предати локалној полицији или тужиоцима, али то није пријављено УНМИК-у нити тужиоцима ЕУЛЕКС-а;
  - многим предметима које су обрађивали тужиоци УНМИК-а пре него што је УНМИК-ов ОП формирао централизован регистар предмета 2003. године.
41. Ипак, претрага ЕУЛЕКС-ових списка довела је до информација о само два случаја наведена у захтеву Комисије од 18. децембра 2009. године. За преостали четрдесет и један случај, укључујући предмете г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, нису пронађени списи нити друге информације. ЕУЛЕКС није могао да потврди да ли су „полиција и/или тужиоци УНМИК-а уопште испитали“ случајеве за које нису пронађени списи.

III. ЖАЛБЕ

42. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
43. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су му наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

44. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
45. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при

процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

46. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
47. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалиоци жале на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
48. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 46). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
49. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

50. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права у вези са изостанком адекватне кривичне истраге нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. Жалилац такође, у суштини, наводи да није био обавештен о томе да ли је истрага уопште спроведена и какав је био њен исход.
51. У својим примедбама на прихватљивост жалбе⁷, СПГС не оспорава да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, у складу са судском праксом везаном за ЕЛЈП. СПГС напомиње: „облик и степен истраге којима се испуњава сврха прописана чланом 2 ЕКЈП зависе од околности конкретног случаја“. Он се такође слаже да је: „неоспорно да породице несталих лица имају право да знају каква је судбина лица и да буду обавештени о њој. То обухвата њихово право на тачну идентификацију свих пронађених тела како би се утврдило да ли се њихов сродник налази међу мртвима и, ако је то случај, на информације о томе где је тело пронађено и како је особа убијена итд. Форензичке радње су главне активности које се баве горенаведеним аспектима ових основних права. Такве радње укључују потраге за наводним гробницама, ексхумације, аутопсије, упоређивање *анте* и *пост* мортем података, ДНК анализе, информације које су доставиле породице несталих лица и које су њима достављене и враћање тела и пронађених личних предмета породицама“.
52. СПГС напомиње да је „на основу докумената добијених од УНМИК-овог КНЈСМ-а и полиције УНМИК-а у вези с нестанком Живка Петковића и Десанке Петковић, очигледно да је Јединица за нестала лица полиције УНМИК-а спровела форензичке истраге и испитивања тако што је прикупила *анте мортем* податке о гђи Десанки Петковић. Поред тога, истраге полиције УНМИК-а укључивале су и посећивање места нестанка и разговоре са суседима за које су постојали изгледи да поседују информације везане за инциденте. Из електронских порука које су размењене између канцеларија полиције УНМИК-а у Београду и Приштини такође се виде разни покушаји начињени како би се саставили спискови са *анте-мортем* подацима које је доставио МКЦК и како би се исти упоредили са подацима добијеним са људских остатака пронађених на Косову, на разним локацијама“.
53. СПГС такође напомиње да „пошто нису пронађени посмртни остаци несталих лица, све форензичке радње су биле ограничене на прикупљање *анте-мортем* података, вероватно на основу информација које је дао жалилац у вези са својим родитељима и поређење таквих података са пронађеним посмртним остацима. Изгледа да такве радње нису довеле до дефинитивних резултата. С обзиром на чињеницу да су околности везане за наводну отмицу и нестанак Живка и Десанке Петковић и даље веома нејасне и да ни разговори са бившим суседима, женама у Српској православној цркви у Ђаковици и жалиоцем нису пружили додатне информације у тој мери – остаје нејасно где и када се тачно губи траг несталим лицима и где су они отети – очигледно је да полиција УНМИК-а није била у позицији да покрене додатне радње по том питању. Нису се могле добити никакве информације о могућим починиоцима или

⁷У овом случају, СПГС није доставио примедбе на меритум, већ само у фази прихватљивости. Те примедбе заправо нису биле размотрене у одлуци о прихватљивости тако да су обрађене овде. Стога се ове примедбе значајно разликују од уобичајеног „шаблонског“ одговора.

сведоцима наводне отмице. Поред тога, треба нагласити да ни возило у коме су Живко и Десанка Петковић напустили Ђаковицу нити иједан њихов лични предмет никада нису пронађени. Стога ... полиција УНМИК-а једноставно није била у позицији да додатно истражи овај предмет“.

54. СПГС закључује да је жалба „без основа што се тиче наводног пропуста УНМИК-а да спроведе ефикасну истрагу овог предмета. Полиција УНМИК-а спровела је целокупну истрагу коју је могла да спроведе што се тиче овог предмета, узимајући у обзир мало информација које су биле доступне и које је доставио жалилац“.
55. Такође, СПГС је обавестио Комисију да ће, због могућности постојања додатних информација у вези са овим предметом, можда доставити додатне примедбе по овом питању. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.
56. СПГС није доставио додатне примедбе у фази меритума.

3. Процена Комисије

57. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са нестанком г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић.

а) Подношење релевантних списа

58. На захтев Комисије, СПГС је 6. септембра 2011. године доставио примерке ограниченог броја докумената везаних за ову истрагу, које је УНМИК успео да добије. Као што је горе наведено (видети § 55), СПГС је такође напоменуо да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Дана 24. марта 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису пронађени додатни списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 11 горе у тексту).
59. Као што је горе напоменуто (§§ 4 и 39), Комисија је такође затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са овим предметом, али ЕУЛЕКС није могао то да уради (видети § 41 горе у тексту).
60. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да им на руке достави информације без одговарајућег објашњења“ (видети предмет ЕСЉП *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31. маја 2005, § 56).
61. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове

предаје, кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2.

62. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио напор како би добио релевантна истражна документа. Међутим, УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна и у погледу којих делова.

63. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

б) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

64. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права бар од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЉП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

65. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Коледи против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

66. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 49 изнад у тексту, при § 136).
67. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити улагање формалне жалбе или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
68. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 49; при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312; и ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
69. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 65, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЉП, *Велсеа и Мазарев. Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
70. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЉП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 68 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 49, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након

проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).

71. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 67 изнад, при §§ 311-314; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 67, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему)“. ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЈП 2011).
72. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске Републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191). Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође Савет за људска права УН-а, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008 и 12. октобар 2009; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, Бен Емерсон, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/НRC/22/52, 1. март 2013.).

с) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

73. Осврћући се на конкретне околности из овог предмета, Комисија напомиње неоспорну чињеницу да је нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић одмах пријављен УНМИК-у, МКЦК-у, Црвеном крсту Црне Горе, Црвеном крсту Србије и Министарству унутрашњих послова Југославије. СПГС признаје да је, према истражном спису, УНМИК постао упознат са њиховим нестанком октобра 2000. године (видети §32 изнад).
74. Циљ ове истраге био је да открије истину о околностима нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, да утврди њихову судбину и да идентификује починиоце. Да

би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца(е) и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.

75. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 68-69 изнад).
76. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 49 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 68, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 22 изнад).
77. Комисија напомиње са овим у вези да је, према Годишњем извештају УНМИК-ове полиције за 2000. годину, потпуна полицијска извршна власт у области Пећи, укључујући кривичне истраге, била под потпуном контролом полиције УНМИК-а до јуна 2000. године. Дакле, УНМИК је имао одговорност да обезбеди, прво, ефикасно и експедитивно спровођење истраге; друго, да сав релевантан истражни материјал буде прописно предат органима који преузимају одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и треће, да истражни списи могу да се прате и поврате уколико се појави потреба за тим на било ком каснијем ступњу.
78. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би списи поднети Комисији могли бити непотпуни, као и због његовог пропуста да достави даље објашњење у вези с тим (видети § 55 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да ли су списи достављени Комисији потпуни или не. У случају да нису потпуни, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 62 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.

79. У погледу првог дела процедуралне обавезе, односно утврђивања судбине г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, Комисија напомиње да се још увек не зна где се они налазе. Комисија напомиње да је анте-мортем податке у вези са жалиочевим несталим родитељима прикупио МКЦК, између 1. јула и 20. септембра 2001. године и да је у бази података МКНЈЛ-а потврђено да су ДНК узорци прикупљени, али није јасно када и од кога су прикупљени, као ни ко је то учинио (видети § 29 изнад).
80. С тим у вези, Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто у случају овог предмета до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а и циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП.
81. Што се тиче захтева за брзину и ефикасност, Комисија има у виду да је код сваке истраге, а нарочито код истраге нестанка у околностима опасним по живот, почетна фаза од кључне важности и да она мора да испуни два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан будући судски поступак (упоредити са мишљењем Комисије у предмету *X*, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).
82. У том погледу, Комисија подсећа да је УНМИК сазнао за нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић до октобра 2000. године и да је УНМИК-ов ЈНЈ покренуо истрагу тог предмета отприлике у то време (видети § 32 изнад). Међутим, из истражног списка се не види ниједна хитна акција полиције УНМИК-а. Стога, по мишљењу Комисије, ова истрага очигледно није испунила захтеве брзине и експедитивности.
83. Поред тога, ова истрага није испунила ни захтев за предузимање разумних истражних корака и праћење очигледних праваца истраге како би се пронашли докази. Истражни досије који се правилно води требало је да садржи записе свих истражних радњи, а посебно разговора са жалиоцем, осумњиченима и свим потенцијалним сведоцима нестанка. У свим случајевима, такви разговори би требало да се обаве што је пре могуће и требало би да буду забележени и сачувани у предметном спису⁸.
84. Комисија у том контексту напомиње да се у истражном спису види само један контакт полиције УНМИК-а са жалиоцем, 8. фебруара 2003. године, када је жалилац дошао у станицу полиције УНМИК-а у северном делу Митровице, по сопственом нахођењу, како би полицији УНМИК-а дао додатне информације (видети § 36 изнад). Прво, по мишљењу Комисије, такав контакт са жалиоцем, више од три и по године након нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић и више од две године и два месеца након што је предмет отворен, очигледно је закаснео и до њега је дошло само зато што се жалилац обратио полицији, а не у смислу истражне радње полиције УНМИК-а. Поред тога, досије не садржи званичну изјаву жалиоца, а из досијеа се не

⁸ Видети: Приручник Уједињених нација о ефикасном спречавању и истрази ванправних, произвољних и преких егзекуција, усвојен 24. маја 1989. године од стране Економског и социјалног савета, Резолуција 1989/65.

чини да је полиција предузела икакве мере како би забележила цело његово сведочење у вези с нестанком његових родитеља.

85. Друго, Комисија напомиње да, иако је овај разговор с жалиоцем очигледно довео до тога да тим полиције УНМИК-а, Стуб за средства и истраге, посети породичну кућу Петковића у Ђаковици, како би прикупио податке везане за нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић (видети § 37 изнад), ова истражна радња је такође била закаснела и требало ју је спровести много раније након започињања истраге октобра 2000. године. Поред тога, иако досије садржи одговор у форми дописа, датиран на 13. фебруар 2003. године, у коме је наведено да је полиција УНМИК-а обавила разговор са г. Б. Д, који је још увек живео у породичној кући Петковића, као и да је он потврдио да су г. Живко Петковић и гђа Десанка Петковић напустили своју кућу 22. јуна 1999. године, званична изјава г. Б. Д. не налази се у досијеу. Комисија напомиње да, иако би било одговарајуће третирати г. Б. Д. као особу од интереса у вези с истрагом нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, јер је он наизглед имао значајне користи од ове ситуације, у досијеу нема белешки да је г. Б. Д. био испитан о томе како је дошао у посед породичне куће Петковића.
86. Слично томе, иако се у досијеу налази информација да је полиција УНМИК-а обавила разговор са г. Л. З, који је обавестио полицију о томе да је био последња особа која је видела г. Живка Петковића и гђу Десанку Петковић пре њиховог нестанка (видети § 37 изнад), званична изјава г. Л. З. не налази се у досијеу, већ само информација да је он ручао са г. Живком Петковићем и гђом Десанком Петковић 22. јуна 1999. и да је чуо да су провели прву ноћ откако су напустили кућу у Православној цркви у Ђаковици. У досијеу не постоји запис да је полиција УНМИК-а обавила разговор са г. Л. З. у вези с тим да ли је он рекао жалиоцу да су његови родитељи виђени живи у области Ђаковице, као што је жалилац рекао полицији УНМИК-а (видети § 28). Стога, према мишљењу Комисије, или је вођење евиденције у истражним документима било веома лоше или су званичне изјаве из ових разговора са сведоцима изгубљене или су разговори били веома оскудни и кључна питања нису постављена.
87. Иста анализа је одговарајућа и за посету полиције УНМИК-а Православној цркви у Ђаковици, за коју у досијеу пише да је обављена дан након посете породичној кући Петковића (видети § 38 изнад). Према наводима у досијеу, полиција УНМИК-а је питала три Српкиње које су живеле у малој кући у црквеном дворишту да ли се сећају г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. У досијеу се налази резиме овог догађаја, у коме се наводи да се једна од жена сећала других особа које су боравиле у цркви, али не и г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. У досијеу не постоји транскрипт ових разговора, а из овог описа није јасно да ли су у то време предузете додатне истражне радње које нису забележене у досијеу или је ово био домет истраге полиције УНМИК-а. Стога, према мишљењу Комисије, иако се чини да је полиција УНМИК-а пратила овај један траг – сведочење г. Л. З. – до логичног исхода, у досијеу не постоји доказ да је полиција УНМИК-а обавила детаљну истрагу по том питању.
88. Што се тиче аргумента СПГС-а да је полиција УНМИК-а обавила потпуну истрагу овог предмета коју је могла, узимајући у обзир мало информација које су биле доступне или које је жалилац пружио (видети § 53 изнад), Комисија напомиње да, као што је горе приказано, у досије се види само површна и закаснела истрага.

89. Према мишљењу СПГС-а, полиција УНМИК-а није била у позицији да додатно истражи овај предмет због недостатка информација у почетној фази. У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању одлучивања о томе да није било довољно доступних доказа за даљу истрагу, да свака „категоризација“ истраге треба да се одигра тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети нпр. ХРАП, *Б. А*, бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013, § 82). У овом случају, такво давање приоритета није требало да се обави у најранијим фазама, пре него што је са жалиоцем и сведоцима обављен званичан разговор о околностима везаним за отмицу и нестанак, нарочито због тога што је до њих дошло у околностима очигледно опасним по живот и пре него што су прикупљени сви докази до којих се могло доћи.
90. Комисија у овом контексту напомиње да уколико се информације не обрађују, не развијају или не поткрепљују другим доказима и не ставе у одговарајући облик, ма колико ваљане те информације биле у односу на злочин који је под истрагом, оне неће моћи да допринесу његовом решавању. Да би биле прихваћене на суду, информације морају да постану докази, а то је остварљиво једино путем истражних активности које се предузимају у складу са применљивим законима кривичног поступка. У овом случају, изгледа да полиција УНМИК-а уопште није учинила никакве напоре у том правцу (видети нпр. ХРАП, *Тодоровски*, бр. предмета 81/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 116).
91. У погледу периода у току ког је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума и даље постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге, чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.
92. Комисија такође сматра да је полиција УНМИК-а, пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге.
93. Комисија напомиње да у истражном спису нису дати докази који би показали да је полиција УНМИК-а икада размотрила истрагу. Стога, Комисија мора закључити да није било одговарајућег и детаљног разматрања овог случаја.
94. Очигледан изостанак било какве хитне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
95. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност.

Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 68 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.

96. Што се тиче захтева за јавн надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
97. Као што је горе наведено, у истражном спису се не види ниједан покушај полиције УНМИК-а да контактира сроднике г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. Једини контакт са жалиоцем је иницирао сâм жалилац, када је контактирао полицију УНМИК-а у северном делу Митровице (видети § 36 изнад). У том погледу, Комисија је већ напоменула да се из истражног досијеа види да није било никаквог контакта између УНМИК-а и жалиоца у вези са истрагом. Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЈП.
98. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

99. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 ЕКЈП.

1. Опсег разматрања Комисије

100. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЈП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 44 - 49 горе у тексту).
101. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице „нестао“, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЈП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЈП*, 1999-IV; ЕСЈП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЈП*, 2001-IV; ЕСЈП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 137; ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 68, при § 74; ЕСЈП, *Алпату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).
102. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3

ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

2. Поднесци страна

103. Жалилац наводи да су недостатак информација и неизвесност у погледу нестанка г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, а нарочито због изостанка ваљане истраге од стране УНМИК-а, изазвали душевну патњу њему и његовој породици.

104. СПГС не износи примедбу на то да ли је постојало кршење члана 3 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

a) *Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3*

105. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП (ВВ), *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

106. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 64, при § 150).

107. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

108. КЉП такође препознаје нестатке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестатци представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

109. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд

прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, случај *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 101, при § 94).

110. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истражи коју воде надлежни органи; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).

111. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Баиаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „без жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након одуговлачених, спорадичних мера које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до

горепоменутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (видети КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, Саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.7, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006).

112. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте, нити на процедуралне чинове; насупрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Ађиши против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
113. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 109, при § 109; ЕСЉП, *Гелајевић против Русије*, наведен изнад у § 102, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 101, при § 140).
114. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
115. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

116. Комисија напомиње да један функционалан систем за спровођење закона треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 20 горе у тексту).
117. Комисија такође напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.

118. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

с) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

119. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.

120. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, с обзиром на то да су они жалиочеви родитељи.

121. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом сходно члану 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. Комисија такође напомиње да органи УНМИК-а никада нису контактирали жалиоца, чак ни ради прикупљања додатних информација о нестанима, како би се ажурирале информације у истрази и жалилац се укључио у потрагу за г. Живком Петковићем и гђом Десанком Петковић. Као што је горе споменуто (видети §84), једини контакт између жалиоца и полиције УНМИК-а произашао је из жалиочевог иницирања контакта са полицијом УНМИК-а (видети § 28 изнад). У том погледу, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може разматрати реакције и ставове УНМИК-а према жалиоцу у њиховој целости.

122. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена никаква, чак ни минимална, истрага. Нема доказа да је полиција УНМИК-а икада обавила званичан разговор са жалиоцем; анте-мортем податке који се налазе у истражном спису прикупио је МКЦК. Уместо да спроводи активну истрагу, полиција је једноставно чекала да се информације појаве саме од себе.

123. Изводећи закључке из пропуста УНМИК-а да пружи могуће објашњење за изостанак икаквог контакта са жалиоцем, Комисија сматра да је ова ситуација, која се наставила током периода временске надлежности Комисије, изазвала озбиљну неизвесност жалиоца и његове породице у вези са судбином г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић и статусом истраге.

124. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због немогућности да сазна шта се десило г. Живку Петковићу и гђи Десанки Петковић. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол сина који мора да живи у неизвесности у вези са судбином својих родитеља мора бити неподношљив.

125. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

126. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
127. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и њеног сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
128. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 22), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
129. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи нестанак г. Живка Петковића и гђе Десанке Петковић, као и са

патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
  - а. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ Г. ЖИВКА ПЕТКОВИЋА И ГЋЕ ДЕСАНКЕ ПЕТКОВИЋ НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**

- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ ЖАЛИОЧЕВИХ РОДИТЕЉА, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП.**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЖКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша југословенска република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ГШ – Главни штаб
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СИЈ – Специјална истражна јединица безбедности УНМИК-а
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина